Johanna Vaattovaara & Elizabeth Peterson

Hittoako *damn* tekee suomessa? Englannista lainatun voimasanan sosiaalisista ulottuvuuksista ja merkityspotentiaaleista osana suomea

Huom! Tämä on kustantajan julkaistavaksi hyväksymä versio. Pyydämme siteeraamaan lopullista, julkaistua versiota: Vaattovaara, J., & Peterson, E. (2023). Hittoako *damn* tekee suomessa? Englannin kielestä lainatun voimasanan sosiaalisista merkityspotentiaaleista osana suomea. Virittäjä, 127(2). https://doi.org/10.23982/vir.103426

1 Johdanto

Tutkimme tässä artikkelissa suomalaisten käsityksiä englanninkielisen voimasanan *damn* käytöstä(än) osana suomen kieltä. Tutkimus on osa laajempaa tutkimuskokonaisuutta, jossa selvitetään valtakunnallisen, sähköisesti kerätyn asennetutkimusaineiston (N=445) keinoin englanninkielisten voimasanojen (*shit*, *oumaigaad*, *damn* ja *fuck*) käyttämiseen liittyviä käsityksiä ja niiden kautta hahmottuvia sosiaalisia merkityspotentiaaleja osana suomea. Tutkimuksemme lähtökohdat ovat yhtäältä kielikontaktitutkimuksen sosiopragmaattisessa perinteessä, joka lähestyy lainaamista sosiaalisten ja pragmaattisten funktioiden näkökulmasta (Andersen 2014; Andersen, Furiassi & Mišić Ilić 2017; Peterson 2017; Zenner, Rosseel & Calude 2019). Voimasanojen on todettu olevan lainautumisherkkiä, ja tutkimustietoa onkin alkanut karttua niiden lainautumisen näkökulmasta (Andersen 2014; Zenner, Ruette & Devrient 2017). Suomen kontekstista vastaavaa tutkimustietoa ei toistaiseksi juurikaan ole (ks. kuitenkin Vaattovaara & Peterson 2019).

Menetelmällisesti tutkimus edustaa kielitietoisuus- ja asennetutkimusta, jonka piirissä aiemmin on tutkittu englannista suomeen lainatun *pliis*:n (please) käyttöön liittyvää kielitietoisuutta ja asenteita (Peterson & Vaattovaara 2014). Käsillä oleva tutkimus on kontribuutio samalla voimasanatutkimuksen perinteeseen (ks. esim. Stapleton 2010; Beers Fägersten & Stapleton 2017). Voimasanojen keskeisen käyttöfunktion tiedetään liittyvän kielenkäyttäjän tunteiden tai asenteiden ilmaisuun. Voimasanoilla voi olla vuorovaikutuksessa monenlaisia tehtäviä muun muassa huumorin keinona tai solidaarisuuden ilmaisemisessa, ja niiden käyttö voi liittyä myös identiteetin tuottamiseen tai jonkinlaiseen painottamisfunktioon (Ljung 2011; Stapleton 2010: 293–300; Drummond 2020: 62; Lantto 2014.) Tässä tutkimamme englanninkielisen voimasanan suomeen lainaamisen motivaatioita on tutkittu osana laajempaa kyselykokonaisuutta itseraportointimenetelmän (self report) keinoin. Muihin samassa yhteydessä tutkittuihin voimasanoihin liittyviä käsityksiä ja asenteita tutkittiin toisenlaisia reaktiomenetelmiä soveltaen. Esittelemme *damnia* koskevan osatutkimuksen metodiikan yhteydessä (luvussa 3.1.) lyhyesti tutkimuksen kokonaisasetelmaa esiteltyämme ensin

tutkimuksen tarkemmat tavoitteet sekä niiden moniulotteisia teoreettisia ja empiirisiä lähtökohtia (tarkemmin luvussa 2).

Suomessa englannin kielellä ei ole virallista asemaa, mutta Suomi lukeutuu muiden Pohjoismaiden ohella maihin, joissa englannin kielen taidon taso (EPI, English Proficiency Index) on maailman korkeimpia (Linn 2016: 202). Englanninkielisten sanojen ja ilmausten käytön onkin todettu lisääntyneen Suomessa aina 1960-luvulta alkaen niin populaarikulttuurissa, mainonnassa kuin esimerkiksi tuotemerkeissä ja työpaikkailmoituksissakin, ja internetin myötä englannin merkitys ja käyttötavat osana suomen kieltä ovat merkittävästi lisääntyneet (ks. Hiidenmaa 2003: 90–100; Kotilainen 2002; Leppänen & Nikula 2008; myös esim. Taavitsainen & Pahta 2003; Toriseva 2008; Leppänen ym. 2011; Leppänen, Kytölä & Westinen 2017). Tämän tyyppisen kontaktitilanteen on todettu olevan otollinen kielten sekoittamiselle erilaisiin tarpeisiin ja käyttöihin, joita osaltaan myös asenteet säätelevät (ks. Matras 2009: 161–163; Peterson 2017).

Leppäsen ym. (2011) englannin asemaa Suomessa selvittäneen laajan asennetutkimuksen mukaan asenteet englantia kohtaan Suomessa ovat pääosin myönteisiä, vaikka englannin henkilökohtainen merkitys koetaan eri tavalla eri sosioekonomisissa ryhmissä, ikäryhmissä ja elinympäristöissä. Mitä korkeampi koulutus, sitä henkilökohtaisesti merkityksellisempänä englannin kieli tutkimuksen mukaan koettiin, ja ikäryhmiä tarkasteltaessa sen merkitys kasvoi myös sitä mukaa mitä nuoremmasta ikäryhmästä oli kyse. (mts. 65–66.) Englannin kielen koettu henkilökohtainen merkitys todettiin myös kaupungeissa suuremmaksi kuin maaseudulla. Tätä taustaa vasten on kiinnostavaa selvittää myös yksittäisten englanninkielisten ilmausten asemaa suomalaisten käsityksissä.

Tutkimuksellamme on moneen perinteeseen kytkeytyvät juonteensa. Tutkimussuuntausten rajapinnoilla ja teoreettis-menetelmällisiä lähestymistapoja yhdistämällä näemme Riionheimon ym. (2014) tavoin, että näin voidaan valottaa kielikontakteihin liittyvää empiriaa moniulotteisemmin. Kontaktilingvistisestä näkökulmasta tutkimuksemme pyrkii yhteen sanastopiirteeseen keskittymällä kartoittamaan erityisesti kielikontaktien yksilöllistä, innovatiivista ulottuvuutta (vrt. myös Matras 2009: 3). *Damn* on osaksi tutkimuskokonaisuuttamme valikoitunut alkuaan sen havainnon myötä, että tähän voi törmätä osana suomeksi käytyjä keskusteluja. Suomi24-korpuksesta tekemämme esitutkimuksen mukaan *damniä* yleisempiä ovat tosin muun muassa *shit* ja *fuck*, ja englanninkielisten voimasanojen yleisyys suhteessa kotoperäisiin voimasanoihin osana kyseisen korpuksen suomenkielisiä keskusteluita on sinänsä marginaalinen, 1:1044. (Peterson, Biri & Vaattovaara 2022). Oletettavaa onkin, että kun englanninkielinen ilmaus valitaan, kyse on jossain määrin tietoisesta tyylillisestä valinnasta (ks. myös Andersen 2014: 19).

Kokonaisuutena asemoimme tutkimuksemme lingvistisestä antropologiasta vaikutteita ottaneeseen niin kutsututtuun kolmannen aallon sosiolingvistiikkaan (Eckert 2012, 2018), joka pyrkii tavoittamaan kielellisten valintojen ideologisia kytköksiä tutkimalla niitä tyylillisinä valintoina, jotka saavat sosiaaliset merkityksensä toisia, vaihtoehtoisia valintoja vasten. Tutkimuksen kohteena voivat olla mitkä hyvänsä sosiaalisia merkityksiä kantavat kielenainekset. (Eckert 2008; Agha 2003.) Tässä perinteessä kieliasenteiden ja -ideologioiden tutkimuksella on nähty kasvava rooli (Eckert & Labov 2017; ks. myös Campbell-Kibler 2008; Sorjonen, Rouhikoski & Lehtonen 2015). Kielikontaktien näkökulmasta leksikaaliset piirteet ovat helpoimmin havaittavia muotoja (Riionheimo ym. 2014: 323), mutta kolmannen aallon sosiolingvistiikassa leksikaalisia ilmiöitä on toistaiseksi tutkittu äänne- ja muotopiirteitä vähemmän, kielikäsitysten ja asenteiden näkökulmasta tätäkin vähemmän.

Voimasanojen voi olettaa saavan merkityksensä osin suhteessa toisiin voimasanoihin, ja voidaan myös olettaa, että yksilöllisissä repertoaareissa valinnat nousevat siitä voimasanavalikoimasta, jonka kukin kielenkäyttäjä (kulloinkin) mieltää sopivaksi käyttää omassa tyylillisessä maisemassaan (stylistic landscape, Eckert 2018: 186; social-semiotic landscape, Eckert 2019). Tyylillisellä maisemalla Eckert tarkoittaa sellaiseen sosiaalisten tyyppien (social types) joukkoa, joka hahmottuu suhteessa toisiin, usein stereotyyppisten ominaisuuksien avulla jäsentyviin sosiaalisiin tyyppeihin (Eckert 2019: 4, vrt. myös Agha 2003, characterological figures, social personae). Tämän tutkimuksen asennetutkimusasetelman avulla saadaan kuvaa siitä, millaisiin funktionaalisiin ja tyylillisiin tarpeisiin englannista lainattu voimasana *damn* kiinnittyy suomalaisten kielenkäyttäjien kielitietoisuudessa, kun sen käyttöä on pyydetty kommentoimaan ja siitä itseraportoimaan peilaten tätä valintana kahteen emotionaaliselta voimaltaan erityyppiseen kotoperäiseen voimasanaan, *hitto* ja *perkele*.

Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

1. Missä määrin suomalaiset raportoivat käyttävänsä lainattua voimasanaa *damn*?
2. Millaisia sosiaalisia merkityspotentiaaleja tai funktioita kielenkäyttäjät liittävät *damn*'in käyttöön ja miten he suhteuttavat sen käyttöä(än) kotoperäisiin voimasanoihin *hitto* ja *perkele*?
3. Millainen yhteys voimasanan *damn* käytön itseraportoinneilla on vastaajien demografisiin tietoihin (ikä, sukupuoli, koulutus, asuinpaikka)?

Analyyttinen painopiste on kahdessa ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä, joita lähestymme pääosin laadullisen sisällönanalyysin keinoin. Aiempia tutkimustuloksia vasten on

kiinnostavaa kuitenkin selvittää myös *damnin* käytön itseraportointien mahdollista sosiaalista ja alueellista struktutoituneisuutta (tutkimuskysymys 3). Seuraavassa tarkennamme tutkimuksen teoreettista ja menetelmällistä taustaa, minkä jälkeen ennen analyysiin siirtymistä esittelemme aineiston, sen keruun sekä analyysimenetelmät.

2 Tutkimuksen teoreettiset ja menetelmälliset lähtökohdat

Kieliasennetutkimuksessa itseraportointimenetelmää on perinteisesti sovellettu sen tutkimiseksi, missä määrin kielenkäyttäjien käsitykset omasta kielenkäytöstään vastaavat heidän todellista kielenkäyttöään (Labov 1966). Itseraportointimentelmän tavoitteena ei niinkään ole saada objektiivista tietoa tutkittavien kielellisestä käyttäytymisestä kuin siitä, miten vastaajat suhteuttavat ja sijoittavat oman kielellisen käytöksensä (käsityksensä omasta kielellisestä käytöksestään) ympäristönsä kielenkäyttöön. Kyse on sekä kielitietoisuuden että kielenkäytön vaihteluun liittyvän evaluaation tutkimisesta (ks. Kristiansen 2020: 22–24).
Tulosten perusteella voidaan tällöin tehdä päätelmiä tutkittavien asenteista, ja vastaavaa menetelmää onkin sovellettu erityyppisissä tutkimusasetelmissa (ks. esim. Kristiansen 2004, 2020: 22–24; Vaattovaara 2009: 209–238). Tässä tapauksessa tutkimus ei kohdistu itseraportoinnin ja kielellisen tuotoksen väliseen suhteeseen, vaan kielenkäyttäjien näkemyksiin omasta kielellisestä toiminnastaan suhteessa kysyttyihin vaihtoehtoisiin valintoihin (ks. tarkemmin alalukua 3.1.).

2.1 Asemoituminen kieliasennetutkimuksen kenttään

Sosiolingvistisen kieliasennetutkimuksen perinteiden näkökulmasta tutkimus voidaan määritellä kansanlingvistiikan ja sosiaalipsykologisen tutkimusperinteen välimaastoon. Se, että tutkitaan kielenkäyttäjien (maallikot) havaintoja kielestä, ei riitä määrittelemään tutkimusta kansanlingvistiikaksi, sillä myös sosiaalipsykologisen kieliasennetutkimuksen perinteessä on harvemmin tutkittu kielen ammattilaisia (ks. Garrett 2010: 179). Toisaalta myös kielen ammattilaisten keskuudessa tehty tutkimus voi määrittyä kansanlingvistiseksi (Saviniemi 2015).

Kansanlingvistiikka (folk linguistics) on erityisesti 1980-luvulta lähtien tunnustettu tunnistettu sosiolingvistiikan tutkimusala, joka on keskittynyt nimityksensä mukaisesti kansan kielikäsityksiin (Niedzielski & Preston 2000). Fennistiikassa kieliasennetutkimuksen perinne on 2000-alkupuolelle saakka ollut verrattain ohut, mutta karttunut merkittävästi siitä lähtien erityisesti kansandialektologian muodossa. Sen piirissä on saatu sekä yleisempää että yksityiskohtaisempaa kuvaa erityisesti suomalaisten murrekäsityksistä (Mielikäinen &

Palander 2002, 2014; Palander 2011; Vaattovaara 2009; Nupponen 2011), vaikkakin viime vuosina kansanlingvistiset kysymykset ovat myös kurottaneet dialektologisia kysymyksiä laajemmalle (esim. Saviniemi 2015; Halonen & Vaattovaara 2017; Kurki 2018). Myös esimerkiksi Hjort (2014, 2017) on asemoinut voimasanoja koskevien asenteiden tutkimuksensa kansanlingvistiikan alaan.

Pitkälti menetelmällisin perustein määräytyneet tutkimusperinteiden rajat ovat nykytutkimuksessa yhä useammin hämärtyneet, kun tutkimukset ovat muuttuneet aiempaa monimetelmäisemmiksi (ks. Vaattovaara 2009; Soukup 2012; Kristiansen 2020). Selvittäessään vastaajien käsityksiä suoralla (direct) menetelmällä tätä tutkimusta voisi pitää kansanlingvistisenä. Tässä raportoitava tutkimus on kuitenkin osa laajempaa kyselytehtäväkokonaisuutta, joka on pitänyt sisällään myös klassiseen sosiaalipsykologiseen, epäsuoraan metodiikkaan perustuvia kysymyksiä (Vaattovaara & Peterson 2019; ks. myös lukua 3.1.).

Perinteisestä kansanlingvistiikasta ja erityisesti kansandialektologiasta tutkimus irtaantuu paitsi tutkimuskohteeltaan osin myös kieliteoreettisilta sitoumuksiltaan. Tutkimus ei niinkään asetu dialogiin murrealueisiin kiinnittyvän kansanlingvistiikan kanssa vaan kielikontaktitutkimuksen pragmaattisen perinteen kanssa. Lähtökohtanamme on myös kielellisten valintojen dynaamisuus (heteroglossia) ja oletus kielellisten resurssien hyödyntämisestä tyylien tuottamisen tarpeisiin (Bahtin 1981; Eckert 2008; 2019; Lehtonen 2015). Siten tutkimus ei asemoi *damnia* niinkään anglismiksi kuin variaationtutkimuksen kolmannelle aallolle ominaiseen tapaan kielelliseksi resurssiksi, jonka käyttöön liittyviä käsityksiä tässä tarkastellaan suomen ja Suomen kontekstissa. Kielikäsitykset puolestaan ymmärrämme Prestonin (2011, 2013) tapaan holistisena, kielenkäyttäjien merkitys- ja uskomussysteeminä (*language regard*), jonka puitteissa kielellinen variaatio tulee tulkituksi.

Yleisemmiltä tavoitteiltaan tutkimus kytkeytyy molempiin edellä puheena olleisiin asennetutkimusperinteisiin. Sosiaalipsykologisen kieliasennetutkimuksen piirissä on korostettu asennetutkimuksen merkitystä kielenilmiöiden sosiaalisiin evaluaatioihin ja sitä kautta sosiaaliseen järjestykseen kiinni pääsemiseksi (Garrett 2001: 630), mistä tässäkin tutkimuksessa perimmältään on kyse. Kansanlingvistiikan tiedonintressejä on perusteltu tavoitteella pyrkiä ymmärtämään meneillään olevia kielenmuutoksia ja ennustamaan niiden tulevaa kehitystä (ks. esim. Preston 2013; Vaattovaara 2009). Vaikka kielenmuutos ei ole tutkimustavoitteemme ytimessä, voidaan tässä saatuja itseraportointien tuloksia pohtia myös siltä kannalta, mitä ne kertovat suomalaisten suhtautumisesta kielenylittelyyn suomen ja englannin välillä ilmiön mahdollisen muutoksenalaisuuden näkökulmasta. Tässä on toki

huomioitava tutkimuksen kapea fokus, joka ei oikeuta eikä pyri laajemmin englannin asemaa suomessa ja Suomessa koskeviin päätelmiin.

2.2 Englanninkieliset voimasanat pragmaattisina lainoina

Pragmaattisella lainaamisella (pragmatic borrowing; Andersen 2014) tarkoitetaan erilaisten pragmaattisten ja diskursiivisten elementtien kielestä toiseen lainaamista. Tutkimuksellinen mielenkiinto kohdistuu erityisesti siihen, millaisia sosiaalisia, pragmaattisia ja lingvistisiä funktioita lainattujen elementtien käytössä voidaan tunnistaa. Pragmaattinen lainaaminen statukseltaan vieraasta kielestä ja etenkin englannista on tavallista kieli- ja diskurssiyhteisöissä, joissa englannilla on jalansijansa lingua francana ja populaarikulttuurin jatkuvasti tarjolle tuomana kielenä. (Terkourafi 2011; Andersen 2014; Andersen, Furiassi & Mišić Ilić 2017; Peterson 2017; Zenner ym. 2019.)

Aiemmin suomen kontekstissa on tutkittu *pliis*:n (please) käyttöön liittyviä käsityksiä, jotka osoittavat sen suomalaisten käsitysten mukaan poikkeavan sosiaaliselta ja pragmaattiselta merkitykseltään niin lähtökielisestä kuin kohdekielen vastineittensakin merkityksestä (Peterson & Vaattovaara 2014; ks. myös Peterson, Hiltunen & Vaattovaara 2022). Osana suomea *pliis* näyttää suomalaisten kielitietoisuudessa täydentävän keinoja ilmaista esimerkiksi “epätoivoisen” sävyisiä pyyntöjä, ja kiinnittyvän erityisesti (nuoriin) naisiin tai tyylillisiin ominaisuuksiin, jotka epäsuorasti kytkeytyvät tyypillisesti nuoriin naisiin. Lisäksi *pliis*:n käyttö mielletään useimmin kaupunkiympäristöissä esiintyväksi ja se on myös muoto, jota kaupungeissa asuvat itseraportoivat pienemmissä taajamissa asuvia enemmän käyttävänsä epämuodollisten pyyntöjen yhteydessä. Kyseisiä tuloksia vasten onkin kiinnostavaa tarkastella, missä määrin *damn* vastaavantyyppistä metodiikkaa hyödyntävän tutkimuksemme perusteella mieltyy suomalaisten keskuudessa mahdollisesti osaksi samankaltaista tyylillistä maisemaa, ja miten sen toisaalta mielletään vertautuvan kahteen erityyppiseen kotimaiseen voimasanaan.

Andersenin (2014) mukaan diskurssipartikkelit, joihin voimasanatkin voidaan lukea, ovat helpoimmin lainautuvia elementtejä kielestä toiseen (ks. myös Zenner, Speelman & Geeraerts 2015; Peterson 2017). Voimasanatutkimuksissa on tähän mennessä myös havaittu, että toisesta kielestä lainatut kirosanat koetaan yleisesti ottaen miedommiksi kuin omankieliset vastineensa (Dewaele 2013; Chun Nam Mak & Darics 2017, ks. myös Andersen 2014). Niiden lainaamisen motiivit näyttävät olevan pragmaattisten ja tyylillisten merkitysten tuottamisessa (ks. esim. Lantto 2014; Zenner, Ruette & Devrient 2017; vrt. myös Peterson & Vaattovaara 2014).

Toistaiseksi on kuitenkin kansainvälisestikin ottaen vasta vähän tutkimustietoa voimasanoista monikielisten käytänteiden tai lainautumisen näkökulmasta, mutta *damnin* tutkimustietoa jonkin verran on saatavilla. Dewaelen (2016: 119–122) mukaan *damn* on suositumpi englantia muuna kuin äidinkielenään käyttävien käytössä, vaikka käsitykset sen voimakkuudesta (offensiveness) olivat jokseenkin samaa tasoa äidinkielisillä ja ei-äidinkielisillä. Zenner, Ruette & Devrient (2017) ovat hollannin kontekstissa saaneet samansuuntaisia tuloksia osoittaessaan, että *damn* lukeutuu sekä hollanninkielisen että englanninkielisen Twitter-aineiston voimasanaston TOP-10-listaan. Hollanninkielisessä aineistossa *damn* osoittautui olevan suhteellisesti yleisempi kuin englanninkielisessä Twitter-yhteisössä (mas. 132).

Voimasanoja on jo pitkään tutkittu selvittämällä muun muassa sukupuoleen, ikään ja koulutukseen kiinnittyviä eroja niiden käytössä ja erityisesti käsityksissä niiden käytöstä. Koulutuksen uskotaan yleisesti vaikuttavan kiroiluun siten, että se on sitä vähäisempää mitä korkeammin koulutetusta henkilöstä on kyse. Tästä on näyttöä esimerkiksi Britanniassa toteutetussa tutkimuksessa (McEnery & Xiao 2004), mutta pohjoismaisessa kontekstissa erot ovat Hjortin (2017) mukaan pieniä. Tässä on kiinnostavaa tarkastella, päteekö sama tendenssi myös tässä tarkastellun englannista lainattun *damnin* itseraportointeihin. Miesten on usein todettu ja uskottu olevan taipuvaisempia kiroilemaan kuin naisten, ja nuorten enemmän kuin vanhempien ikäryhmien (esim. Coates 2004: 97). Toisaalta näitä käsityksiä on myös haastettu osoittamalla yhteys sosiaalisiin muuttujiin monimutkaisemmaksi (ks. esim. De Klerk 1991; Coates 2004; Eckert & McConnell-Ginet 2003; Gauthier & Guille 2017). Pohjoismaisten tutkimusten mukaan itseraportointeihin perustuvat erot kiroilun frekvenssissä ovat miesten ja naisten välillä verrattain pienet, erot ikäryhmien välillä sen sijaan jossain määrin suuremmat: nuoret tyypillisesti raportoivat kiroilevansa muita ikäryhmiä enemmän, työikäiset (keski-ikäiset) vähemmän. (Hjort 2017.) On mahdollista, että kyse mainituissa itseraportointeihin perustuvissa tutkimustuloksissa on ennen kaikkea nuorten taipumuksesta myöntää voimasanojen käyttönsä vanhempia ikäryhmiä herkemmin. Laajaan Twitter-korpukseen perustuvassa brittiäistutkimuksessaan Gauthier & Guille (2017) ovat nimittäin osoittaneet, että ikäryhmällä ja sukupuolella on yhteys lähinnä siihen, mitä voimasanoja tullaan ottaneeksi käyttöön, mutta esimerkiksi voimasanojen käytön määrä ei juurikaan korreloi tilastollisesti merkitsevästi sukupuolen tai iän kanssa. Yksi tällaisista, melko ikä- ja sukupuolineutraaleista voimasanoista osoittautui olevan *damn*, jonka käyttö tutkitussa Twitter-aineistossa on aavistuksen yleisempää tytöillä kuin pojilla ja samassa suhteessa jopa aavistuksen yleisempää aikuisilla kuin nuorilla (Gauthier & Guille 2017: 147).

3 Tutkimusaineisto ja analyysimenetelmät

Voimasanaa *damn* koskevia käsityksiä selvitettiin tässä tutkimuksessa määrällisesti ja laadullisesti analysoitavien itseraportointipyyntöjen avulla. *Hitto* valittiin osaksi kokeellista asetelmaa *damn*'ia lähinnä edustavana suomenkielisenä vastineena, *perkele* puolestaan vanhimpana ja stereotyyppisimpänä suomenkielisenä voimasanana (Hjort 2014, 2017). Esittelemme seuraavassa tutkimusaineiston aloittamalla aineiston keruun (3.1.) ja vastaajajoukon profiilin (3.2.) kuvaamisesta, minkä jälkeen kuvaamme pääpiirteissään aineiston tilastollisen ja laadullisen analyysimetodiikan (3.3.). Tarkennamme kuvauksia vielä analyysin (luku 4) yhteydessä.

3.1 Aineistonkeruu ja *damn* osana laajempaa tutkimuskokonaisuutta

Tutkimusaineisto kerättiin keväällä 2018 SurveyPro -työkalulla, jossa hyödynnettiin myös ääninäytteitä. Koska kyselytutkimuksen kohteena oli useampia voimasanoja, vastaajien kuormittumisen välttämiseksi vain osaa selvitettiin ääninäytteiden kuunteluun perustuvan reaktiotehtävän keinoin. (Ks. kyselylomaketta verkkoliitteenä 1.) Tehtävänannoissa oli mukana myös kotimaisia voimasanoja, eikä kyselyn motivoinnissa tai yksittäisissä osioissa tuotu esiin, että tutkimuksen mielenkiinto kohdistuu erityisesti englannista lainattuihin voimasanoihin.

Ennen nyt tarkasteltavan, itseraportointiin perustuvan osatutkimuksen osiota vastaajat olivat jo vastanneet taustatietokysymyksiin, kuunnelleet yksitellen yksitoista lauseen mittaista ääninäytettä ja reagoineet niihin kerrallaan 7-portaisen Osgoodin asteikon ja avoimen vastauskentän avulla. Tällä menetelmällä selvitettiin vastaajien näkemyksiä lainasanojen *oumaigaad* sekä *shit* vs. *paska* käyttäjistä ja käytöistä (Vaattovaara & Peterson 2019). Ääninäytteisiin perustuvan reaktiotehtävän jälkeen vastaajia pyydettiin aluksi lukemaan ruudulta kolme lähes identtistä lausetta ja sen jälkeen raportoimaan, mitä kyseisistä lauseista "yleisimmin tai todennäköisimmin" itse käyttäisi. Reaktiotehtävään valittiin mahdollisimman neutraali lause, jossa ainoana muuttujana oli voimasana (*hitto*, *damn*, *perkele*). Näiden vastakkainasetteluun perustuvan tehtävänannon avulla vastaajia motivoitiin pohtimaan suhdettaan kyseisiin kolmeen voimasanaan. Koska olemme erityisesti kiinnostuneet vastaajien *damn*:iä koskevista itseraportoinneista, testilauseen valintaan vaikutti esitutkimuksemme, jonka mukaan *damn* näyttää ainakin verkkokeskusteluaineistossa esiintyvän esimerkiksi sanoja *fuck* ja *shit* useammin diskurssipartikkelin asemassa (Peterson, Biri & Vaattovaara 2022: 54–55). Tehtävässä käytetty lause oli soveltaen poimittu Suomi24-keskustelupalstalta, jonka kolme tätä tutkimusta varten muokattua varianttia olivat:

Ai olihan se siellä, hitto, en heti nähnyt.
Ai olihan se siellä, damn, en heti nähnyt.
Ai olihan se siellä, perkele, en heti nähnyt.

Lausevaihtoehdoista vastaaja saattoi valita yhden tai useamman vaihtoehdon, ja tarjolla oli myös vaihtoehto *Ei sovi (en käytä mitään näistä)*. Sen jälkeen vastaajia pyydettiin reflektoimaan voimasanavaihtoehtoja kaksiosaisen avoimen kysymyksen avulla: *Miksi käyttäisit juuri tätä/näitä? Mitä haluaisit todeta voimasanavaihtoehdoista hitto, damn, perkele?* Lopuksi pyydettiin kuvaamaan, mitä näistä samoista vaihtoehdoista hän mahdollisesti *ei koskaan käytä*. Sekä suljetut kysymykset että avoin olivat pakotettuja, joten jokainen kyselyn loppuun saattaneesta vastaajasta on vastannut kaikkiin kolmeen tehtävänantoon. Hyödynnämme koko aineistoa (N= 445) laadullisessa analyysissä.

Kyselyn alueellisen ja ikäryhmittäisen kattavuuden maksimoimiseksi sähköistä kyselyä levitettiin ensisijaisesti yhteistyössä valtakunnallisen aikuiskoulutusverkoston kanssa.[1] Kyselyn keskeyttämisprosentti osoittautui korkeaksi: aineistomme vastaajat ovat 17,7 % siitä vastaajajoukosta, joka oli avannut kyselyn tai aloittanut siihen vastaamisen. Osasyynä keskeyttämiseen saattoi olla kyselyn aihepiiri, mutta otaksumme monen keskeyttäneen vastaamisen joko teknisistä tai olosuhteisiin liittyvistä syistä huomattuaan viimeistään kyselyn avatessaan, että vastaaminen edellytti muun muassa ääninäytemateriaalin kuuntelemista. Tämä on voinut vaikuttaa vastaamisintoon siitä huolimatta, että jo kyselyn markkinoinnin yhteydessä mainittiin vastaamisen edellyttävän joko rauhallista tilaa tai mahdollisuutta kuunnella ääninäytteitä kuulokkeiden kautta. Kyselyä päädyttiinkin lopulta levittämään myös muutamien alueellisten Puskaradio-Facebook-sivustojen kautta, Vauva-lehden keskustelupalstalla ja Suomi Reddit-verkkokeskustelualueella. Tästä huolimatta 445 vastaajan kokonaismäärä jäi alkuperäisestä, noin tuhannen vastaajan tavoitteesta. Katsoimme saadun aineiston kuitenkin riittäväksi.

3.2 Vastaajajoukon profiili

Vastaajamäärän rajallisuuteen nähden otosta voi pitää varsin tasapainoisena ja valtakunnallisesti kattavana (ks. taulukkoa 1). Vastaajien sukupuolijakauma on vapaasti vastattavana olleeksi kyselyaineistoksi poikkeuksellisen tasainen: naisia oli 48 % (215), miehiä 46 % (203). Muun sukupuolen tai haluttomuuden vastata kysymykseen oli merkinnyt 27 vastaajaa (6 %). Iältään suhteellisesti suurin osa vastaajista asettuu haarukkaan 21–39-vuotiaat,

[1] [kiitokset]

mutta myös sekä nuorimmat että vanhimmat ikäryhmät ovat aineistossa hyvin edustettuina; vastaajien joukossa 16–20-vuotiaita ja yli 50-vuotiaita on jokseenkin yhtä paljon, yli 60-vuotiaitakin 36 vastaajaa. Koulutustaustaltaan vastaajien jakauma noudattaa karkeaa koulutustason jakaumaa suomalaisen väestön keskuudessa sikäli, että pelkän peruskoulutuksen saaneita on aineistossa vähiten (noin 7 %; suomalaisessa väestössä keskimäärin noin 25 %), toisen asteen koulutuksen suorittaneita 37 %; suomalaisessa väestössä keskimäärin n. 38 %) ja jonkin tasoisen korkeakoulututkinnon suorittaneita hieman yli 50 % (suomalaisessa väestössä keskimäärin noin 38 %).[2]

Taulukko 1. Vastaajien demografinen jakauma (itseraportoitu). N=445

(n) ikäryhmä	**(n) sukupuoli**	**(n) koulutus**	**(n) asuinpaikan koko**
(27) 16–17	(215) naisia	(32) peruskoulu	(17) < 5,000
(43) 18–20	(203) miehiä	(164) toisen asteen tutkinto	(24) 5,000–10,000
(82) 21–25	(27) muu/ei vastausta	(106) alempi korkeakoulututkinto	(74) 10,000–50,000
(66) 26–29		(136) ylempi korkeakoulututkinto	(47) 50,000–100,000
(96) 30–39		(7) muu/ei vast.	(271) > 100,000
(63) 40–49			(12) muu
(32) 50–59			
(36) 60+			

Tilastollisissa analyyseissä on huomioitu vastaajien alueellinen edustus ainoastaan asuinpaikan koon mukaan, ja sekin jakamalla vastaajat karkeasti kahtia: yli ja alle 100 000 asukkaan paikkakuntia edustaviksi. Näin siksi, että vastaajista yli puolet (271) raportoi olevansa yli 100 000 asukkaan kaupungeista, ja pienimmiltä, korkeintaan 10 000 asukkaan paikkakunnilta joukossa on vain 41 vastaajaa (noin 9 %). Asuinmaakuntaa ei vastaavasta syystä sovellettu tilastollisena taustamuuttujana, vaikka vastaajia kertyikin jokaisesta 19 maakunnasta. Vähiten vastaajia saatiin Ahvenanmaalta (yksi) ja Kymenlaaksosta ja Pohjanmaan maakunnasta molemmista kaksi. Eniten vastaajia on Uudeltamaalta (36 %), Pirkanmaalta (13 %), Varsinais-Suomesta (11 %) ja Keski-Suomen maakunnasta (9 %). Muista maakunnista vastaajamäärien vaihteluväli asettuu pääosin 1–3 % välille (Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Etelä-Pohjanmaa, Kainuu, Kanta-Häme, Keski-Pohjanmaa, Pohjois-Karjala, Pohjois-Savo, Päijät-Häme, Satakunta). Pohjois-Pohjanmaalta oman ilmoituksensa mukaan vastaajia oli 5 % ja Lapista 4 %. Ulkomailla ilmoitti vastaushetkellä asuvansa 2 % vastaajista. Kaikkiaan alueellisen taustan

[2] Kyselyssä soveltamamme koulutusasteen kategorisointi oli hieman Tilastokeskuksen virallisessa tilastoinnissa käyttämää karkeampi, mikä voi selittää sitä, että 7 vastaajaa on valinnut vaihtoehdon ”muu/ei vastausta”. [Tilastokeskus 2018: https://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_koulutus.html , luettu 1.7.2020]

osalta vastaajajoukko edustaa väestöä siis kohtalaisen monipuolisesti. Tieto vastaajien edustamasta maakunnasta on merkitty näkyviin avoimien vastausten aineistolainausten yhteyteen.

Äidinkieltä ei otettu taustamuuttujaksi tilastollisissa analyyseissä. Jokainen vastaaja on täyttänyt suomenkielisen kyselyn avoimine vastauskenttineen suomeksi. Vastaajista 97 % ilmoitti äidinkielekseen suomen, 2 % ruotsin ja 1 % muun. Yksikään ei ilmoittanut äidinkielekseen englantia, vaikka avoimista vastauksista ilmenee (suomeksi), että englanti on parin yksittäisen vastaajan toinen arjen käyttökieli.

3.3. Aineiston laadullinen ja määrällinen analyysi

Tässä tarkastellussa itseraportointitehtävässä sen monivalintakysymyksen tilastollisessa analyysissä sovellettiin multinominaalista regressioanalyysiä käyttäen *damniä* referenssikategoriana. Riippumattomina muuttujina sovellettiin asuinpaikkakunnan kokoa (yli tai alle 100 000 asukkaan paikkakunta), ikää karkeistettuna luokkiin alle 30-vuotiaat, 30–49-vuotiaat ja yli 50-vuotiaat, sekä koulutusta (peruskoulu, 2. asteen koulutus, alempi korkeakoulututkinto, ylempi korkeakoulututkinto, muu/ei vastausta).

Monivalintakysymystä täydentävien avointen vastausten analyysissä puolestaan sovellettiin laadullisen sisällönerittelyn ja -analyysin sekä temaattisen analyysin yhdistäviä periaatteita (ks. Tuomi & Sarajärvi 2018:118–132; 140–144; Braun & Clarke 2006). Apuna analyysissä käytettiin Atlas.ti -ohjelmaa. Koska olemme kiinnostuneita erityisesti vastaajien *damniä* koskevista näkemyksistä, aineisto ryhmiteltiin ensimmäisessä vaiheessa vastaajittain sen mukaan, oliko vastaaja 1) raportoinut käyttävänsä *damniä* (valinnut sen ainoana tai yhtenä vastausvaihtoehtona edellä mainituista ensimmäisessä suljetussa kysymyksessä) vai 2) kieltänyt käyttävänsä *damniä* (valinnut yhtenä tai ainoana vaihtoehtona jälkimmäisessä suljetussa kysymyksessä). Avovastauksia oli kuitenkin tarkasteltava kaikki vastaukset laadullisen analyysin keinoin läpi käyden, sillä mainintoja *damnistä* löytyi myös vastaajilta, jotka olivat jättäneet *damn*-valinnan tekemättä molemmissa suljetuissa kysymyksissä eli joiden suhde ilmaisuun ei edusta suljettujen vaihtoehtojen näkökulmasta kumpaakaan ääripäätä (käyttäjä/käytöstä irtisanoutuja). Lisäksi vastaaja on käytännössä voinut antaa ristiriitaista informaatiota: muutamat yksittäiset vastaajat ovat ensimmäisessä kysymyksessä valinneet *damnin* yhdeksi yleisimmin/todennäköisimmin käyttämäkseen muodoksi, mutta valinneet saman vaihtoehdon myös jälkimmäisessä monivalintakysymyksessä (*mitä näistä et koskaan käytä*). Vastaavasti yksittäiset vastaajat olivat valinneet jälkimmäisessä kysymyksessä vaihtoehdon *ei sovi (käytän näitä kaikkia)*, vaikka oli edellä todennäköisintä käyttämäänsä voimasanaa kysyttäessä valinnut suljetuista vaihtoehdoista kohdan (*ei sovi, en käytä mitään*

näistä). Epäjohdonmukaisuus ei kuitenkaan näyttele aineistossa isoa roolia: kuten todettua, ristiriitaisia vastauksia antaneita vastaajia on vain 12. Nämä vastaajat on siis poistettu tilastollisesta tarkastelusta (luku 4.4.), mutta laadullisessa analyysissä kaikki avoimet vastaukset on otettu huomioon.

Vastausten pääryhmittelyn jälkeen kaikki *damnin* käyttöä koskevat avoimet vastaukset koodattiin Atlas.ti -ohjelmaa aineiston järjestämisessä ja mainintojen teemoittelussa apuna käyttäen. Avoimet vastaukset vaihtelivat aineistossa laajuudeltaan yhden sanan mittaisesta vastauksesta virkkeen tai useamman virkkeen mittaan, ja samalla analyysiyksikköjen laajuus vaihteli sanan ja lauseen laajuudesta (esim. "anglismi"; "lievä") laajempiin ajatus- tai virkekokonaisuuksiin (esim. "damn nuorekkaampi kuin muut"; "Tilanteen mukaan ja keitä on ympärillä käytän eri sanoja. Nuorten kanssa sanon damn, vanhempien hitto."). Maininnat edellä mainittujen kategorioiden (Käyttäjät / Irtisanoutujat) sisällä teemoiteltiin näiden kategorioiden sisällä ja lisäksi huomioitiin sekä molemmat vaihtoehdot valitsematta jättäneet. Laadulliseen analyysiin pohjaavan luvun (4.2.) olemme jäsentäneet läpileikkaamaan näistä kategorioista nousseet vastaajien käsitykset.

4 Tulokset

Seuraavassa lähdemme liikkeelle karkeasta määrällisestä kokonaiskuvasta (4.1.) edeten sen jälkeen avovastausten laadulliseen analyysiin (4.2.) ja lopuksi tilastollisiin tuloksiin (4.3.).

4.1 Kokonaiskuva: *damn* suhteessa voimasanoihin *hitto* ja *perkele*

Tarkasteltaessa voimasanojen *damn*, *hitto* ja *perkele* itseraportointeja määrällisten suhteiden näkökulmasta tulos on varsin odotuksenmukainen: molempien kotoperäisten voimasanojen käyttäjiksi ilmoittautuu huomattavasti useampi vastaaja kuin voimasanan *damn* käyttäjäksi. 445 vastaajasta *hittoa* kertoo yleisimmin tai todennäköisimmin käyttävänsä 264 vastaajaa, sanaa *perkele* 151 ja *damniä* 66. (Ks. kuviota 1.) Valintojen kokonaismäärä on 481, mikä merkitsee sitä, että kohtalaisen harva vastaaja on valinnut useamman kuin yhden vaihtoehdon, joita oli siis mahdollista valita 1–3. Valinta oli siis kuitenkin pakollinen, mistä syystä tarjolla oli myös vaihtoehto *ei sovi* (*en käytä mitään näistä*). Ensimmäisessä suljetussa kysymyksessä tuon viimeisen vaihtoehdon oli valinnut 52 vastaajaa. Nämä, *en käytä mitään näistä* -vastaukset valintojen kokonaismäärästä poistettuna valintoja tehtiin siis keskimäärin 1,12 vastaajaa kohden.

Ottaen huomioon sanojen *hitto* ja *perkele* vakiintuneisuuden suomalaisten voimasanavalikoimassa *damnin* osuutta voidaan pitää suhteessa näihin verrattain korkeana (vrt. myös Hanski 2022). Vaikka edellä todettiin tämän kyseisen voimasanan olevan aiempien tutkimusten perusteella melko herkästi lainautuva, on tuloksia tarkastellessa pidettävä mielessä vastaajakunnan mahdollinen vinoutuneisuus kyselyn teemaan nähden: on todennäköistä, että siihen on vastannut aihepiiristä kiinnostuneet ja siten mahdollisesti voimasanoja poikkeuksellisen avarakatseisesti ajattelevat vastaajat. Tosin on huomattava (ks. kuviota 1), että voimasanan *damn* käytöstä irtisanoutuu huomattavasti useampi (211; 47 %) kuin *hiton* (59; 13 %) ja *perkeleen* (70; 16 %) käytöstä. Jälkimmäisessä suljetussa kysymyksessä *Mitä näistä et koskaan käytä?* (kuviossa 1 harmaa palkki) vaihtoehtoja oli niin ikään valittavissa kolmesta kysytystä voimasanasta 1–3, ja lisäksi oli mahdollista valita vaihtoehto *ei sovi (käytän näitä kaikkia)*. Viimeisen vaihtoehdon oli valinnut 120 vastaajaa (27 %), mikä tukee oletusta vastaajien painottuneisuudesta voimasanamyönteisiin vastaajiin.

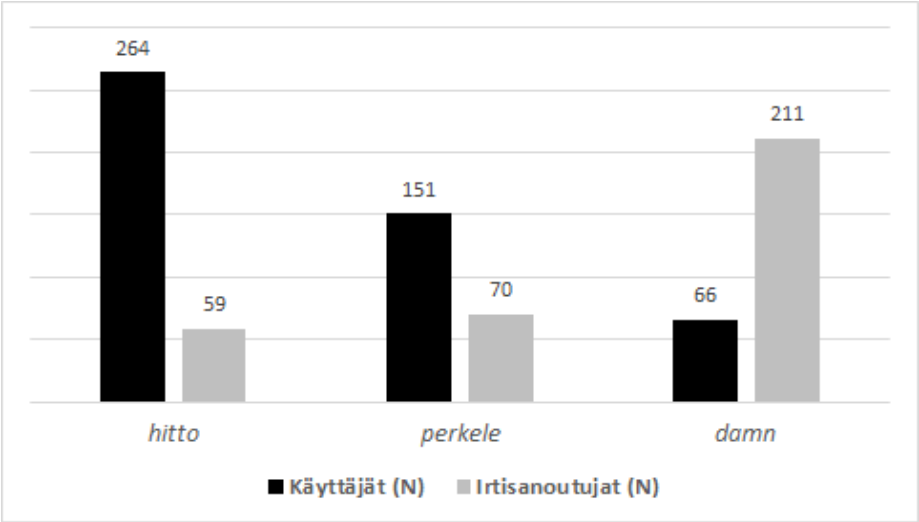

Kuvio 1: Voimasanojen *hitto, perkele* ja *damn* käytön itseraportoinnit niiden käyttämisen ja käyttämisestä irtisanoutumisen näkökulmasta.

Määrällisesti itseraportointien kokonaiskuvassa *damn* näyttäytyy siis suhteessa tässä tutkittuihin kotimaisiin voimasanoihin verrattain marginaalisena, vaikka tulos tukeekin oletusta siitä, että kyseinen englannista lainattu voimasana on varsin yleisessä käytössä ja tunnistettu suomalaisten kielenkäyttäjien keskuudessa.

4.2. *damn* avointen vastausten valossa

Voimasanojen käyttöä koskevien suljettujen kysymysten jälkeen esitetty avoin kysymys oli sekin pakotettu eli kenttää ei voinut ohittaa vastaamatta. Kysymysparilla *Miksi käyttäisit juuri tätä/näitä? Mitä haluaisit todeta voimasanavaihtoehdoista hitto, damn, perkele?* motivoitiin vastaajia paitsi selittämään valintojaan myös tuomaan esiin mahdollisia vapaampia havaintojaan tai mielikuviaan kysytyistä voimasanoista. Yksittäiset vastaajat olivat merkinneet kenttään pelkän viivan tai pisteen, mutta valtaosa oli kirjannut kenttään sisällöllisen, vähintään sanan mittaisen vastauksen. Tyypillinen vastaus oli virkkeen mittainen, mutta pitkähköjä, eritteleviäkin vastauksia saatiin.

Tarkastelemme aluksi (luvussa 4.2.1) niiden vastaajien näkemyksiä, jotka olivat irtisanoutuneet *damn*-sanan käytöstä tai jättäneet siihen ottamatta kummassakaan suljetussa kysymyksessä oman käyttönsä näkökulmasta kantaa. Näiden vastaajien *damnin* käytöstä esittämät näkemykset osoittautuivat nimittäin pitkälti samankaltaisiksi. Luku 4.2.2 avaa niiden vastaajien näkemyksiä, jotka ilmoittautuivat *damn*-sanan käyttäjiksi valitsemalla sen joko yhtenä tai ainoana vastauksena kolmesta (*mitä näistä todennäköisimmin käyttäisit?*). Näiden vastaajien näkemykset jossain määrin eroavat niiden käsityksistä, jotka joko aktiivisesti tai passiivisesti kieltävät *damniä* käyttävänsä.

On hyvä pitää mielessä, että vaikka tässä keskitymme tuloksiin erityisesti *damn*-sanan raportointien näkökulmasta, kyselylomakkeessa *damniä* ei siis painotettu, vaan vastaajia pyydettiin itseraportoimaan suhteestaan voimasanoihin *hitto*, *damn*, *perkele*. Analyysin rakennetta seuraavassa on kuitenkin ohjannut kiinnostus erityisesti siihen, miten voimasanaa *damn* suhteutetaan käytöltään ja merkitykseltään kysyttyihin kahteen muuhun, kotoperäiseen voimasanaan. Työhypoteesimme on ollut, että *damnin* käyttö rinnastuu jossain määrin erityisesti *hittoon*, mutta sen käyttö oletettavasti mielletään funktioiltaan ja tyylilliseltä maisemaltaan erilaiseksi.

4.2.1. *damnin* käytöstä irtisanoutuvat ja sen käyttöön(sä) kantaa ottamattomat

Kuten edellä ilmeni, aktiivisesti *damn*-sanan käytöstä irtisanoutuu siis lähes puolet vastaajista (47 %) ja lisäksi passiivisesti vajaa viidennes (noin 18 %). Monivalintatehtävässä *damnin* käyttöön omalta osaltaan kantaa ottamaton joukko kuitenkin ahkerasti kommentoi tämän voimasanan ominaisuuksia tai sitä koskevan käytön havaintojaan.

Tyypillisin näkökulma *damnin* käytöstä irtautuville tai siihen eksplisiittistä kantaa oman käyttönsä näkökulmasta ottaville oli lähestyä sitä anglismina, joka ei kuulu suomen kieleen. Näkemys on odotuksenmukainen (vrt. myös Hjort 2017: 248), kun tiedetään suomalaisten englantia koskevien näkemysten ja kokemusten monella tapaa jakautuvan (Leppänen ym. 2011). Osa vastaajista tuo esiin jyrkän asenneteen, jonka mukaan suomen kieleen ei tule

sekoittaa elementtejä englannista (esimerkit 1–3; Esimerkkien yhteydessä on ilmoitettu vastaajan ilmoittama sukupuoli, ikäryhmä ja asuinmaakunta).

(1) Anglismit helvettiin minun kiroilusta! (Mies, 21–25; Pohjois-Savo)
(2) Käytän yleensä hitto- tai himskatti-sanoja. Damn taas on anglismia, jota vihaan. (Nainen, 26–29; Satakunta)
(3) Finglish on syöpää. (Mies, 26–29; Uusimaa)

(4) Damn kuulostaa typerältä suomenkielessä. (Mies, 16–17, Kainuu)

Monien *damnin* käytön kiistävien vastauksissa asenne englannin kielen lainoja kohtaan oli suvaitsevaisempi, ja kommentoinnin kohteena usein nimenomaan voimasanojen lainaamisen sopimattomuus. Näissä vastauksissa käsitettä *anglismi* ei käytetty, vaan ilmiöön viitattiin *lainaamisena* tai *englannistumisena*.

(5) En käytä lainattuja kirosanoja (kuten 'damn'), vaikka hyvin paljon englannista muita sanoja lainaankin, mutta kotimaisia kirosanoja käytän jatkuvasti. En tiedä miksi näin on. (Mies, 21–25; Uusimaa)

(6) Englannistuminen ei sovi kiroiluun, oma mielipiteeni vain. (Mies, 18–20; Päijät-Häme)

Osa voimasanojen lainaamisen epätarkoituksenmukaisuutta koskevista kommenteista liittyi siihen, että lainatuissa ei koeta olevan samanlaista voimaa kuin kotoperäisissä. Tässä aineistossa *damn*-sanan kuulumattomuutta omaan repertoaariin perusteltiin monissa vastauksissa tällä (ks. esimerkkejä 7–9), mutta myös lainaamisen ”törppöydellä” tai “epäluonnollisuudella”.

(7) Damn ei kuulu valikoimaani, koska ehdottomasti kiroilen suomeksi, jos kiroilen. Silloin sanoissa on enemmän voimaa. (Nainen, 40–49; Uusimaa)

(8) Damn ei kuulosta edes kiroilulta, perkele. (Mies, 30–39; Pohjois-Savo)

(9) Englanninkieliset kirosanat ovat pelkkiä äänneyhdistelmiä, ne eivät tunnu sydämessä eivätkä munaskuissa. (Nainen, 40–49; Pohjois-Karjala)

Joissakin vastauksissa kommentoitiin sitä, miten muut englannista lainattavat voimasanat tulevat kyseeseen mieluummin kuin *damn*. Näin kokee esimerkiksi parikymppinen miesvastaaja Pirkanmaalta, joka näkee sanojen *fuck* ja *shit* tuntuvan “oikeammilta”.

Osa vastaajista yhdistää *damnin* käytön johonkin sellaiseen kielenkäyttäjäryhmään tai Eckertin (2019) sanoin sosiaaliseen tyyppiin, jonka edustajiin kommentin kirjoittaja ei itse katso kuuluvansa. Jotkut vanhempiin ikäryhmiin lukeutuvat kommentoivat sitä nuorten kielenkäytön piirteenä (esimerkit 10–11). Aineistossa on myös kommentteja, joissa sen

käyttäjiksi mielletään lähinnä naiset (esimerkki 12), pissikset (13) ja pääkaupunkiseudun soijapojat (14). Yksittäisissä vastauksissa sen käyttö kytketään myös etnisyyteen (15).

> (10) Hitto on ihan yleinen sana suomenkielessä. Damn esiintyy enemmän mielestäni nuorten puheessa. (Nainen, 50–59; Uusimaa)
>
> (11) Englanninkielen sekoittaminen luo vastenmielisen, teini-ikäisen tunnun. (Mies, 21–25; Varsinais-Suomi)
>
> (12) Olen mies, hitto sopii paremmin naisen suuhun ja damn jättää miehestä epämiehekkään/vähä-älyisen vaikutelman. (Mies, 21–25; Pirkanmaa)
>
> (13) Damn on liian pissis. (Mies, 21–25; Uusimaa)
>
> (14) Perkele on aika elämänkoulu, damn taas pkseudun soijapojan suusta. (Mies, 18–20; Etelä-Karjala)
>
> (15) hitto on kevyt eikä harmita ketään, damn on [afrikanamerikkalaistyylistä puhetta], perkele on ukkosen jumala. (Mies, 26–29; Uusimaa)

Osa niistä vastaajista, jotka olivat monivalintakysymyksissä ilmaisseet irtisanoutumisensa *damnin* käytöstä, viittasivat avovastauksessa kuitenkin sanan käyttämiseensä joissakin tilanteissa. Ristiriitaa monivalinnan ja avovastauksen välillä voi selittää se, että osa vastaajista otti kantaa kysyttyjen voimasanojen käyttöön nimenomaan esimerkkilausekontekstissa, johon *damn* ei kaikkien mielestä sopinut:

> (16) Damn ei oikein tunnu sopivan kyseiseen lauseeseen. Perkele tuntuu turhan voimakkaalta tässä lauseessa. (Nainen, 21–25, Pohjois-Pohjanmaa)
>
> (17) 'Damn' ei sovi suuhun tässä kontekstissa, ehkä 'shit' tai jopa 'fuck'. (Mies, 30–39, Ahvenanmaa)

Useat vastaajat ottivat esimerkkilauseen kontekstin motivoimina kantaa myös *damn*-sanan syntaktiseen käyttöön. Näkemykset olivat tällöin aina samansuuntaisia: *damn* ei tunnu osana suomea luontevalta keskellä lausetta vaan pikemmin yksittäisenä huudahduksena:

> (18) Damn vieras minulle englanninkielimäisyydessään, varsinkin keskellä lausetta. (Mies, 21–25; Pirkanmaa)
>
> (19) Käyttäisin sanaa damn enemmänkin yksinään kuin keskellä lausetta, en tiedä miksi. (Nainen, 21–25, asuu ulkomailla)
>
> (20) Riippuu asiayhteydestä. Esimerkkilauseeseen 'perkele' on liian voimakas, ja niin selvän anglismin kuin 'damn' käyttö keskellä lausahdusta tuntuu oudolta. (Mies, 21–25; Uusimaa)

Osa vastaajista, jotka kielsivät käyttävänsä voimasanaa *damn* kielsivät kiroilevansa ylipäätään tai ilmoittivat kiroilevansa hyvin harvoin. Muutamat kommentoivat *damniä* omaan käyttöönsä sopimattomana, mutta tunteita herättämättömänä toisten käytössä:

(21) Damn tuntuu todella oudolta omassa suussa mutta toisen sanomana ei hätkähdytä. (Nainen, 21–25, Pohjois-Savo)

Useilta vastaajilta saatiin erilaisia perusteluita sille, miksei hänellä itsellään ole *damn*-sanalle käyttöä. Tällaisia näkökohtia olivat esimerkiksi sen yhdistäminen “hienommuuden” tavoitteluun (esimerkki 22), ääntämyksen hankaluus (esimerkki 23) tai implikaatio omaan suuhun ja murteeseen sopimattomuudesta (esimerkki 24).

(22) Miksi käyttää ns. hienompaa sanaa jos kerran haluaa kiroilla. (Mies, 16–17; Uusimaa)

(23) Englanninkieliset sanat kuten 'damn' eivät tule luontevasti. Olen sitä ikäluokkaa, jota on opetettu miettimään vieraan kielen ääntämystään (vieraan kielen puhumattomuuden uhallakin), eikä sitä sitten viitsi ääntää kökösti edes kiroillessaan. 'Hitto' taas on tuiki tavallinen minulla. 'Perkele' on minun rekisterissäni vahvimpia voimasanoja, jota käytän ehkä pari kolme kertaa kuukaudessa tosi paikan tullen. (Nainen, 40–49; Uusimaa)

(24) Suomalaiset sopivat suuhun ja murteeseen. (Nainen, 18–20; Pirkanmaa)

Murteeseen sopimattomuuden esiin tuomiseen on voinut vaikuttaa se, että aiemmassa osiossa vastaajia oli pyydetty reagoimaan ääninäytteisiin, joissa *shit* ja *paska* esiintyivät osana eri varieteetteja (ks. verkkoliitettä 1). Tulokset osoittivat, että sanan *shit* koettiin sopivan huonosti osaksi murteellista puheenpartta (Vaattovaara & Peterson 2019), ja esimerkin 24 kommentti viittaa *damnin* osalta samaan.

Verrattain moni niistä vastaajista, jotka passiivisesti kiistivät kolmesta kysytystä voimasanasta nimenomaan lainasanan *damn* käytön (eli eivät valinneet sanaa kummassakaan monivalintatehtävässä), ohittivat sen kokonaan myös avokommentissaan. Näyttääkin siltä, että osalle suomalaisista *damniä* ei voimasanana ole käytännössä olemassa. Pari yksittäistä vastaajaa tätä eksplisiittisesti kommentoikin toteamalla, ettei ole milloinkaan kuullut tätä sanaa osana suomea tai ettei usko kenenkään suomeksi puhuessaan sitä käyttävän.

4.2.2. *damnin* käyttäjät

Damnin käyttäjiksi ilmoittautuneiden vastauksissa ei juurikaan kritisoitu “anglismeja”, vaikka käsite muutamissa vastauksissa esiintyykin (ks. tuonnempana esimerkkiä 41). Sen sijaan samaan tapaan kuin jotkut *damnin* käytöstä irtisanoutuvat myös monet sen käyttäjäksi ilmoittautvat pitävät sitä voimasanaksi lievänä suhteessa kotimaisiin kirosanoihin. Siinä missä toiset perustelevat lievyydellä sitä, miksi *damn* ei heidän käyttöönsä sovellu (ks. esimerkkejä

7–9 edellä), vaikuttaa juuri *damnin* mietous sen käyttäjille näyttäytyvän yhtenä käytön motiiveista (esimerkit 25–28).

> (25) Damn ei tunnu kirosanalta suomeksi, globalisaation myötä se on rantautunut vähän meeminä tänne. Hitto ja perkele särähtävät vahvasti korvaan itselle enkä koskaan käyttäisi. (Muunsukupuolinen/ei halua ilmoittaa sukupuoltaan, 18–20; Pirkanmaa)
>
> (26) englanniksi ei tunnu kiroilulta. (Nainen, 40–49; Pirkanmaa)
>
> (27) Damn sanaa käyttää tosi tietoisesti eikä siihen liity oikein voimaa. (Nainen, 26–-29; Lappi)
>
> (28) Damn on vaihtoehdoista lievin, ja englannin kieli etäännyttää merkityksestä entisestään. (Mies, 30–39; Etelä-Pohjanmaa)

Kuten osa *damnin* käytöstä irtisanoutuvista myös osa sen käytön tunnustavista kommentoivat toisinaan sanan syntaktista käyttöä toteamalla, että sen käyttö on luontevinta "itsenäisenä huudahduksena", tai ainakin muutoin kuin lauseen keskellä:

> (29) hitto toimii hiton hyvin täytesanana, ei ihan kirosana mutta tarpeeksi jämäkkä ajamaan asiansa, perkele ny on iha rehellinen kirosana jota ei ihan kaikkialla kehtaa sanoa ja damn ny lainasanana tulee käytettyä lähinnä yksinään. (Muunsukupuolinen/ei halua ilmoittaa sukupuoltaan, 30–39; Pohjois-Pohjanmaa)

Damnin käyttäjien kommenteissa korostuu sen vertaaminen kotoperäiseen *hittoon*. Monet vastaajat rinnastivat *hiton* ja *damnin* toisiinsa (esimerkki 30), mutta kaikki eivät osanneet tai tulleet perustelleeksi tarkemmin, mistä syystä suosivat *damniä* (esimerkki 31). Jotkut *damnin* käyttäjät kuvaavat näiden olevan käytössä samanarvoisia ainakin suhteessa sanaan *perkele* (esimerkit 32–33).

> (30) Hitto ja damn on verrattavissa toisiinsa, ja käytän niitä samoissa yhteyksissä. Perkele on voimakkaampi. (Nainen, 21–25; Pirkanmaa)
>
> (31) Damn sopii oman suuhun jostain syystä paremmin kuin hitto, vaikka ne mielestäni ovat voimakkuudeltaan samantasoisia. (Nainen, 21–25; Uusimaa)
>
> (32) Perkele tuntuu voimakkaammalta kirosanalta kuin kaksi muuta, ehkä jo äänteidensäkin takia. Hitto ja damn ovat lievempiä ja voin käyttää niitä helpommin sen enempää ajattelematta. (Nainen, 30–39; Uusimaa)
>
> (33) Hitto ja damn eivät tunnu yhtä voimakkaalta kuin perkele, joten tuntuu että niiden käyttö ei aiheuta yhtä paljon paheksuntaa. (Nainen, 18–20; Pohjois-Pohjanmaa)

Useiden kommenttien perusteella *damnin* käyttö motivoituu siitä, että *hittoa* pidetään vanhanaikaisena (esimerkit 34–36) tai lapsellisena (esimerkit 37–38).

(34) Hitto tuntuu kahdeksankymmentälukulaiselta, perkele liian vahvalta. (Nainen, 40–49; Pirkanmaa)

(35) Hitto tuntuu vanhanaikaiselta, damn taas miedoimmalta koska ei ole äidinkieltä. (Nainen, 30–39; Keski-Suomi)

(36) Perkele on aina vanha ja toimiva klassikko, damn nopeampi ja neutraalimpi. Hitto kuulostaa liian suomifilmiltä. (Mies, 30–39; Uusimaa)

(37) Damn ei ole yhtä vahva kuin perkele, mutta ei yhtä ”lapsellisen” kuuloinen kuin hitto. Perkelettä käytän, kun oikein ärsyttää. (Muunsukupuolinen/ei halua ilmoittaa sukupuoltaan, 18–20; Uusimaa)

(38) Käyttäisin sanaa damn. Hitto kuulostaa jotenkin lapselliselta ja perkele taas liian kovalta. (Mies, 21–25; Keski-Suomi)

Damn-sanan käyttäjiksi tunnustautuvien kommenteissa on muita enemmän kannanottoja siihen, kuinka tilanteella ja etenkin puhekumppaneilla on vaikutusta voimasanan valintaan. Kommentit ovat kuitenkin linjassa *damnin* käytöstä irtisanoutuvien vastaajien raportointien kanssa siinä, että englanninkielisen sanan käyttö liitetään vuorovaikutukseen nuoremman väen kanssa, kotoperäisen *hiton* käyttö vuorovaikutukseen vanhempien seurassa (esimerkit 39–40) tai toisaalta lasten seurassa (esimerkki 41).

(39) Se [damn] soljuu parhaiten kieleltä ja tuntuu siksi luonnollisimmalta. Hittoa käytetään äidin seurassa, perkelettä kun oikeasti ärsyttää. (Nainen, 26–29; Pirkanmaa)

(40) Tilanteen mukaan ja keitä on ympärillä käytän eri sanoja. Nuorten kanssa sanon damn, vanhempien hitto. (Muunsukupuolinen/ei halua ilmoittaa sukupuoltaan, 26–29; Etelä-Karjala)

Damnin käyttäjien raportoinnit ovat samansuuntaisia Hjortin niiden tulosten (2015, 2017) kanssa, joiden mukaan vain noin 10 % vastaajista ilmoitti kiroilevansa lasten seurassa. Oman aineistomme mukaan tyylillisesti käyttökelpoisimpana kysytyistä vaihtoehdoista lasten kuullen pidettiin *hittoa*. Useampi naisvastaaja kommentoi *hittoa* tästä näkökulmasta:

(41) Omassa kielenkäytössä paljon anglismeja, joten siksi yhtenä vaihtoehtona damn. Muut arkiseen kielenkäyttöön kuuluvia, hittoa suosin lasten läsnäollessa. (Nainen, 30–39; Pohjois-Pohjanmaa)

Joissakin vastauksissa pohdittiin omaa *damnin* käyttöä sen funktioita tai käyttökonteksteja hyvinkin yksityiskohtaisesti analysoiden (42–43). Esimerkki 43 viittaa siihen, etteivät vastaajat välttämättä rajoittuneet tehtävänannon mukaisesti pohtimaan sanan merkitystä ainoastaan osana suomea vaan myös osana englanninkielisiä ilmauksia.

(42) Hitto tai vielä useammin hitsi kuuluu puheessani usein. Damn aloittaa minulla hitaan, pohdiskelevan lauseen kun joku vähän isompi juttu menee pieleen ja alan hitaasti ymmärtää sen. (Nainen, 40–49; Uusimaa)

(43) Damn on sana jota käytetään kun esitetään ensiluulojen rikkovaa esitystä, joka todistaa ne ensiluulot vääriksi: 'Damn! I didn't know that!'. (Mies, 30–39; Uusimaa)

Kiinnostava havainto aineistosta oli, että useat *damnin* käyttäjien kommentit tuovat esiin sanan käytön motivaation kehun funktiossa tai jossain muussa positiivista argumenttia vahvistavassa merkityksessä. Tällaista käyttöä ilmaisivat myös jotkut yksittäiset *damnin* käytöstä itse irtisanoutuvat tunnistavansa, mutta kyseisen tyyppinen funktio tuli tyypillisesti esiin *damnin* käyttäjien kommenteissa (esimerkit 44–48).

(44) Hitto tulee itsellä yleensä joidenkin tiettyjen lauseiden kanssa: hitto vieköön tai seurassa, jossa kovempien voimasanojen käyttö ei tunnu soveliaalta. Olen joskus saattanut sanoa hitto oppilaittenkin edessä ja he eivät asiaan kiinnittäneet mitään huomiota. Damn sanaa käyttää tosi tietoisesti eikä siihen liity oikein voimaa. Se on enemmänkin tyylikeino ja helposti sen vielä vääntää muotoon 'däym'. Esim aggression kuvaamisen sijaan käytän sitä kuvaamaan kuinka joku on tosi siistiä, hyvää, hyvännäköinen ym positiivisessa mielessä. (Nainen, 26–29; Lappi)

(45) Hitto on yleisempi ja laimeampi, ja se yleensä uppoaa lauseen sisään. Damn puolestaan ei ole käytössä voimasanana, vaan pikemminkin kehuna. Pitkä 'daaaamn' on siis yhtä kuin 'vautsi'. (Nainen, 16-18; Keski-Pohjanmaa)

(46) Ainakin tässä esimerkkivirkkeessä hitto viestii harmistuksesta ('oho no olisihan se pitänyt huomata'), damniin sekoittuu valoisaa oivaltamista ('aina oppii uutta!'), ja perkele taas aidosta turhautumisesta ('miksi ihmeessä en huomannut sitä argh'). (Mies, 26–29; Uusimaa)

(47) Käytän damn-sanaa yleensä positiivisessa merkityksessä, esim. jos näen jotain todella vaikuttavaa, saatan todeta 'Damn!' Perkele on aggressiivisempi kuin hitto. (Nainen, 26–29; Uusimaa)

(48) Hitto: lievä harmitus, etsinyt lyhyen hetken. Perkele: etsinyt kauan, käynyt kunnolla läpi jo aikaisemmin. Damn: parhaiten istuu ”damn, miten hyvännäkönen”, muuten ei käytössä oikein lainkaan. (Muunsukupuolinen/ei halua ilmoittaa sukupuoltaan, 18–20 v., Pirkanmaa)

Lisäksi useat, pääsääntöisesti *damnin* käyttäjäkuntaan ilmoittautuvat vastaajat, toivat esiin sen käyttökelpoisuuden huumorin funktiossa tai ironisessa ja sarkastisessa käytössä (esimerkit 49–51).

(49) Damn on itselle enemmän sellainen huumorimielessä käytetty sana. Esim. 'Damn son, et oikeessti?' (Nainen, 26–29; Etelä-Pohjanmaa)

(50) Hitto sanotaan silloin, kun sisäinen moderaattori on sitä mieltä, että vittua ei voi sanoa. Damn sanotaan ironisesti, kun ei oikeasti olla kovin harmissaan. (Nainen, 30–39; Pirkanmaa)

(51) Hitto on aika tylsä. Damnia käytän vähän ironisesti kaverien kanssa, usein kirjallisesti muodossa däämn. (Nainen, 30–39; Pirkanmaa)

Useat vastaajat mainitsivat *damnin* käytöstään erityisesti kirjoitetussa muodossa, jolloin oletettavasti (paikoin eksplisiittisestikin) viitattiin sosiaalisen median ja henkilökohtaisen pikaviestinnän konteksteihin (esimerkit 52–55; ks. myös esimerkkiä 51).

(52) Damn tulee netistä. Hiton sijaan sanoisin luultavasti vittu. Perkele on vähän vanhemman sukupolven sana, mutta sitäkin tulee käytettyä jos tarvii oikein ärrää päräytellä. (Mies, 30–39; Uusimaa)

(53) Kirjoitan usein dämn. (Nainen, 40–49; Uusimaa)

(54) Damn on sellainen humoristinen ja useammin tekstissä (txt, twiitti) käyttämäni, usein hieman valittamassa muodossa däääämn. (Muunsukupuolinen/ei halua ilmoittaa sukupuoltaan, 26–29; Uusimaa)

(55) Damn – harvoin käytän puheessa, koska tuntuisi oudolta käyttää enkkua, mutta kirjoittaessa (suomeksi) joskus käytän. (Nainen, 26–29; Etelä-Savo)

Eräs nuori nainen tarkensi avovastauksessa *damnin* käyttöään kertomalla sen liittyvän pelitilanteisiin, missä se “tulee luonnostaan, varmaankin kun pelatessa tulee puhuttua englantia”. Vastaus ei ole yksiselitteinen sen suhteen, viittaako kommentin kirjoittaja *damn*-sanan esiintymiseen osana suomenkielistä vuorovaikutusta vai kenties osana englantia, jota pelatessa tulee puhuttua. Aineistossa esiintyikin useampi kommentti, jossa *damnin* käyttäjäksi tunnustauduttiin, mutta ainoastaan osana englanninkielistä keskustelua, ei osana suomea. Videopelit ovat teknologiavälitteisten (terminologiasta ks. Helasvuo, Johansson & Tanskanen 2014: 10–11) käytänteiden muoto, joissa englannin ja suomen käyttöä tiedetään runsaasti sekoitettavan (ks. esim. Piirainen-Marsh 2008). Kuten Piirainen-Marsh toteaa (mts. 163), englannilla on todettu olevan merkittävä rooli globalisoituvassa nuorisokulttuurissa (ks. myös esim. Androutsopoulos & Georgakopoulou 2003; Georgapoulou & Spiloti 2016; Cutler & Røyneland 2018). Eräs aineiston 21–25-vuotias eteläsavolainen miesvastaaja toteaakin käyttävänsä hiton sijaan sanaa *damn*, “jos haluan kuulostaa afroamerikkalaiselta, nousevalla intonaatiolla varustettuna”.

4.3. Voimasanojen itseraportointien sosiaalinen strukturoituneisuus

Edellä käsiteltyjä avovastauksia vasten on kiinnostavaa tarkastella, missä määrin erot itseraportoinneissa (*damnin* käyttö vs. käytöstä irtisanoutuminen) ovat yhteydessä tutkittuihin taustamuuttujiin eli vastaajien raportoimaan sukupuoleen, ikään, koulutukseen sekä asuinpaikkakunnan kokoon. Kuten toimme jo esiin, analyysissä sovellettiin multinominaalista logistista regressionalayysiä, joka mahdollistaa usean selittävän muuttujan samanaikaisen tarkastelun.

Koska aineisto on verrattain pieni, yhdistettiin aineistoa ikä- ja alue-kategorioiden osalta karkeampiin luokkiin. Iän osalta vertailuryhmäksi valittiin alle 30-vuotiaat, johon muita karkeistettuja kategorioita (30–49-vuotiaat ja 50+ -vuotiaat) verrattiin. Kuten artikkelin metodiikan esittelyssä jo todettiin, alueellinen tarkastelu jaettiin binaarisesti kahtia alle ja yli 100 000 asukkaan paikkakunta-kategoriaan, koska vastaajista enemmistö (271) ilmoitti olevansa yli 100 000 asukkaan paikkakunnalta.

Tarkasteltaessa *damn*-sanan käyttöä koskevien vastausten raportointeja kysymyksessä "Mitä näistä voimasanoista yleisimmin käytät", ryhmänä miehet valitsivat tässä *damnin* tilastollisesti merkitsevästi naisia harvemmin (kulmakerroin -0,6928 luottamusväli [-1,283 ; -0,103], p-arvo = 0.021). (Ks. Verkkoliite 2, taulukko 1.) Sitä, että naiset raportoivat tilastollisesti merkitsevästi useammin *damn*:in käyttöä kuin miehet voi aiemman voimasanoja koskevan tutkimustiedon nojalla pitää odotuksenmukaisena. Kiinnostavaa on, että vastaajat käsittelivät tätä sanaa sen käytön sukupuolittuneisuuden näkökulmasta avoimissa vastauksissa hyvin vähän, mikä voi osittain johtua siitä, että päätehtävänantona oli itseraportointi. Joukossa kuitenkin oli yksittäisiä miesvastaajia, jotka viittasivat *damniin* erityisesti naisille ominaisena piirteenä ja vastaavasti jopa selityksenä sille, miksi itse ei miehenä tule sanaa käyttäneeksi (ks. esimerkkejä 12–13). Näitä havaintoja vasten se, että sukupuoli osoittautui myös kysymyksessä “Mitä näistä voimasanoista et koskaan käytä” *damn*-sanan osalta tilastollisesti merkitseväksi, on odotuksenmukainen tulos: miehet kiistävät naisia useammin käyttävänsä voimasanaa *damn* (kulmakerroin 0,6238, p-arvo = 0.003, luottamusväli [0,21; 1,038]). (Ks. verkkoliitteen 2 taulukkoa 2.)

Asuinpaikkakunnan koko ei sen sijaan osoittautunut tilastollisesti merkitseväksi muuttujaksi tarkasteltaessa *damnin* käyttäjiksi ilmoittautuvien tilastollista jakaumaa kysymyksessä "Mitä näistä voimasanoista yleisimmin käytät". Toisin sanoen sillä, asuuko vastaaja jossakin Suomen suurimmista kaupungeista vai alle 100 000 asukkaan paikkakunnalla, ei ollut mainittavaa yhteyttä vastaajan taipumukseen raportoida käyttävänsä *damnia*. Sen sijaan kysymyksen “Mitä näistä voimasanoista et koskaan käytä” alueellisen taustan binäärinen tarkastelu osoitti *damnin* osalta, että alle 100 000 asukkaan paikkakunnilla asuvat olivat

taipuvaisempia kiistämään *damnin* käytön kuin suurimpien kaupunkien vastaajat: kulmakerroin yli 100 000 asukkaan paikkakunnalle oli -0,6744 (luottamusväli [-1,082; -0,267], p-arvo=0.003). Tuloksen pohjalta päätelmä siten on, että suurimpien paikkakuntien vastaajilla on keskimäärin vähemmän torjuva asenne *damnin* käyttöön kuin pienemmillä paikkakunnalla asuvilla. Tämän päätelmän kanssa linjassa ovat Hanskin (2022) tulokset, joiden mukaan 76 % suomenkielisissä Twiiteissä esiintyvistä *damn*-sanojen esiintymistä löytyy twiiteistä, jotka on lähetetty suuremmilta kuin 50 000 asukkaan paikkakunnilta. Paikkakunnat painottuvat Uudellemaalle (Espoo, Vantaa ja erityisesti Helsinki), mutta esiintymiä on yhdeksältä muultakin yli 50 000 asukkaan paikkakunnalta eri puolilta Suomea. (Hanski 2022: 65–67.)

Vastaajien iällä ei kyselyaineistossamme osoittautunut olevan tilastollista merkitsevyyttä sen suhteen, missä määrin *damnin* käytöstä irtisanouduttiin. Tulos resonoi hyvin anglismikriittisten avovastausten kanssa, joita löytyi läpi ikäryhmien. Eroja ilmeni kuitenkin ensimmäisessä itseraportointikysymyksessä eli tarkasteltaessa sitä, ketkä ilmoittautuivat *damnin* käyttäjiksi. Vanhin ikäryhmä (50+) raportoi tilastollisesti merkitsevästi vähemmän *damniä* kuin nuorin ikäryhmä (kulmakerroin -1,5961, p-arvo=0.012, luottamusväli [-2,838; -0,354]). Keskimmäisen ikäryhmän tulos sen sijaan ei ollut tilastollisesti merkitsevä verrattuna nuorempaan verrokkiryhmään. Iän näkökulmasta tulosten pohjalta on kokonaisuudessaan pääteltävissä, että vaikka kovin selviä asenne-eroja ikäryhmien välillä ei *damnin* käyttöön liittyen ole, on alle 30-vuotiailla lievästi myönteisempi tai aktiivisempi suhde sen käyttöön kuin yli 50-vuotiailla, joista kuitenkin *damnin* käyttäjiä myös kyselyn mukaan löytyy.

Tilastolliseen tarkasteluun pohjaavat tulokset voidaan karkeasti tiivistää toteamalla, että mikäli kielenkäyttäjien itseraportointi vastaisi todellista käyttöä, tavanomaisin *damn*-sanan käyttäjä on koulutuksesta riippumatta alle 30-vuotias suuressa kaupungissa asuva nainen ja epätodennköisin alle 100 000 asukkaan kaupungissa asuva yli 50-vuotias mies. Koulutuksella ei sen sijaan ollut aineistossa tilastollisesti merkitsevää roolia miltään osin kummankaan kysymyksenasettelu näkökulmasta eli sen enempää *damnin* käyttämisen kuin sen käytön kiistämisenkään näkökulmasta. Päätelmiä tehdessä on hyvä muistaa aineiston suhteellisen pieni koko, itseraportointien ja asenteiden välinen monimutkainen suhde sekä se, että *damnin* kaltaisen pragmaattisen lainan käyttöä säätelevät monenlaiset tilanteiset ja sosiaalisiin merkityksiin liittyvät tekijät, kuten edellä käsitellyt avovastaukset ovat osoittaneet.

5 Lopuksi

Olemme tässä useamman tutkimusalan risteykseen sijoittuvassa tutkimuksessamme selvittäneet eri-ikäisten ja eri alueilla asuvien suomalaisten näkemyksiä englannista lainatun voimasanan *damn* käytöstä suhteessa kotoperäisiin voimasanoihin *hitto* ja *perkele*.

Analyysimme on keskittynyt avoimiin kommentteihin, joiden avulla on ollut mahdollista muodostaa moniulotteista ja vastaajalähtöistä kuvaa *damnin* tyylillisestä ja sosiaalisesta motivaatiosta osana suomea. Määrällisin ja demografisiin muuttujiin kiinnittyvin tilastollisin analyysein olemme saaneet kuvaa kyseisen pragmaattisen lainan itseraportointien alueellis-sosiaalisesta strukturoituneisuudesta. Tuloksia tulkittaessa on otettava huomioon vastaajajoukon mahdollinen vinoutuneisuus tutkimuksen aihepiiristä kiinnostuneisiin, vastaajien verrattain pieni määrä (N=445) sekä asetelman kokeellinen luonne, jolla on vaikutuksensa saatuihin tuloksiin. Tässä tapauksessa kävi esimerkiksi ilmi, että osa vastaajista oli valinnut kieltää monivalintakysymyksessä *damnin* käyttönsä, koska ei kokenut sitä luontevaksi juuri kysytyssä erimerkkikontekstissa. Elisitaatiokontekstina *damn* esiintyi osana suomenkielistä lausumaa, mikä ohjasi vastaajia reflektoimaan sen käyttöä nimenomaan osana suomea, mutta kuten yksittäiset vastaukset vihjaavat (esimerkki 43), osa vastaajista on voinut ulottaa pohdintansa sanan käyttöön myös englanninkielisissä konteksteissa.

Olemme tässä tutkimuksessa olleet erityisesti kiinnostuneita siitä, ketkä, milloin ja mihin tarkoitukseen tuntevat tarvetta kotoperäisen voimasanan sijaan lainata englannista voimasanan *damn*, ja millaisiin sosiaalisiin ja tyylillisiin ominaisuuksiin tai funktioihin kielenkäyttäjät mieltävät sen käyttönsä (käytön) liittyvän. Kokonaistarkastelu tuottaa aineistoon ja asetelmaan liittyvistä rajoituksistaan huolimatta tietoa tarkastellun pragmaattisen lainan sosiolingvistisistä ulottuvuuksista kielenkäyttäjien silmin.

Itseraportointimenetelmän keinoin toteutettu osatutkimuksemme osoittaa, että kyselyn vastaajista valtaosalla on mielikuvia *damnin* käytöstä riippumatta siitä, katsotaanko sen kuuluvan omaan repertoaariin. Vaikka suljetussa kysymyksessä lähes puolet vastaajista kiistää sitä milloinkaan käyttävänsä, suhteellisen moni (14,8 %) myös raportoi *damnin* kuuluvan ainakin marginaalisena omaan voimasanastoonsa. Vertailuasetelmassa vastaajia pyydettiin tarkastelemaan suhdettaan *damniin* sekä mainittuihin kahteen kotoperäiseen voimasanaan. Avoimiin vastauksiin perustuvat määrälliset ja laadulliset analyysit osoittavat, että *damn* jakaa vastaajien käsityksissä *hiton* kanssa osin samoja merkityksiä (mieto, lievä, kevyt), mutta verrattuna *damniin* korostuu *hittoa* koskevissa luonnehdinnoissa kotimaisen voimasanan salonkikelpoisuus ja vanhanaikaisuus. *Hitto* peilautuu *damnia* vasten lapsellisena tai lapsille puhuttaessa käytettävänä siinä missä *damn* näyttäytyy tuoreempana erityisesti nuorison silmin tai nuorison keskuudessa käytettäessä. Moni *damnin* käyttäjäksi ilmoittautuva pitää tätä lainaa samalla myös melko neutraalina.

Aineistomme perusteella jokaisessa ikäryhmässä on *damnin* käytöstä(än) eri tavoin raportoivia ja eri tavoin englanninkielisiin elementteihin osana suomea suhtautuvia. Avointen vastausten kirjo näyttäisikin viittaavan siihen, että suhtautumiset kiinnittyvät keskenään

erilaisiin kieli-ideologioihin tai normikeskuksiin: iästä riippumatta osa vastaajista tuomitsee *damnin* (ja usein samalla muutkin ”anglismit”) systemaattisesti kartettavina vierasperäisyyksinä kun taas käyttäjäkunnalleen ne näyttäytyvät erityyppistä ilmaisuvoimaa tuottavana resurssina osana niiden diskurssiyhteisöjen kielenkäyttöä, johon vastaaja tuntee kuuluvansa (esim. peliyhteisö).

Avovastausten analyysistä nousee esiin, että *damnin* käyttö on tavallista mieltää kehun tuottamisen funktioihin. Monet myös kommentoivat *damnin* toimivuutta erityisesti kirjoitetussa vuorovaikutuksessa. Jälkimmäinen havainto on linjassa Tyrkön, Levinin ja Laitisen (2021) korpustutkimuksen havaintojen kanssa, joiden mukaan diskurssipartikkeli *actually* on sosiaalisen median vuorovaikutuksessa pohjoismaisissa twiiteissä taajempi kuin puhekielessä. Itseraportointiaineistoon perustuvat havaintomme ovat linjassa myös Gauthier & Guillen (2017) Twitter-aineistoon pohjaavan tuloksen kanssa, jonka mukaan naiset ovat miehiä ikäryhmästä riippumatta aavistuksen taipuvaisempia käyttämään voimasanaa *damn*. Aineistomme naisvastaajat raportoivat tilastollisesti merkitsevästi enemmän *damniä* ja vastaavasti miehet tilastollisesti merkitsevästi enemmän kiistävänsä sen käytön. Kiinnostavaa kuitenkin on, että toisin kuin *pliis*, jonka käyttöön liittyvät käsitykset ovat Petersonin ja Vaattovaaran (2014) mukaan stereotyyppisesti sukupuolittuneita (kaupunkilaiset teinitytöt) ja jonka käyttäjäksi myös naiset yleisemmin tunnustautuvat, *damn* ei tämän kyselyn vastaajien käsityksissä yhtä selvästi kiinnity tiettyyn sosiaaliseen tyyppiin tai tyyliin avointen vastausten valossa.

Peilatessa *damnin* asemaa suomalaisten käsityksissä vuonna 2007 kerätyn valtakunnallisen kyselytutkimuksen tuottamaa isoa kuvaa vasten (Leppänen ym. 2011), voidaan yksittäisen muodon tasolla yleisempien asenteiden pätevän tässä tapauksessa vain osittain. Alueellisen tarkastelun osalta ilmeni, että *damnin* käyttöä suomalaiset raportoivat asuinpaikkakunnan koosta riippumatta, mutta tilastollisesti merkitsevä ero ilmeni käytön kiistämisessä: pienemmillä paikkakunnilla asuvat olivat taipuvaisempia irtisanoutumaan *damnin* käytöstä binaarisen tarkastelu ryhmien alle/yli 100 000 asukkaan kaupungeissa asuvien välillä. Siinä missä Leppäsen ym. (2011) mukaan koulutus jakaa suomalaisten englantia koskevia asenteita, ei tässä kuitenkaan koulutuksella ilmennyt olevan mainittavaa yhteyttä *damniä* koskeviin itseraportointeihin. Iän osalta ainoa tilastollisesti merkitsevä tulos oli, että yli 50-vuotiaiden kategoriaan kuuluvat raportoivat *damniä* vähemmän kuin karkeistetun ikäryhmän nuorin kategoria (alle 30-vuotiaat). Iällä ei myöskään ollut merkitystä tarkastellessa *damnin* käytöstä irtisanoutumista. Tulos resonoi Gauthier & Guillen (2017) Twitter-tutkimuksen tulosten kanssa, joiden mukaan ikäryhmien väliset erot *damn*-sanan käytössä ovat

pieniä. Kokonaisuutena tulokset kuvastavat käytön motivoitumista tyylillisistä ja paikallisiin sosiaalisiin maisemiin liittyvistä funktioista, joihin erityisesti *damnin* käyttäjiksi ilmoittautuvien avointen vastausten avulla on saatu tässä tutkimuksessa tuntumaa.

Kielikontaktien tutkimuksen pragmaattisen perinteen kehittäjänä Gisle Andersen on esittänyt, että yhtäältä on tarve tutkimustiedolle, joka valottaa vertailevasti lainattujen elementtien pragmaattisia funktioita lähtö- ja kohdekielessä (Andersen 2014), toisaalta tutkimukselle, joka selvittää pragmaattisten lainojen suhdetta kotoperäisiin ilmauksiin kohdekielessä (2017). Tässä olemme tuottaneet tietoa jälkimmäiseen tavoitteeseen kielenkäyttäjien käsitysten näkökulmasta, jotka kertovat ennen muuta asenteista tässä ajassa. Tutkimustulosten pohjalta on mielekästä suunnata tutkimustavoitteita (verkko)keskusteluaineistoihin esimerkiksi *damnin* ja *hiton* syntaktisen käytön vertailemiseksi sekä asennetutkimustulosten ja kielen käytön välisen suhteen tarkastelemiseksi (vrt. Peterson, Hiltunen & Vaattovaara 2022). Kielenkäyttäjien käsitykset kannustavat *damnin* käytön tutkimiseen eri tyyppisistä vuorovaikutusaineistoista valottamaan lähemmin sitä tyylillistä ja sosiaalista potentiaalia, jota sen käytöllä osana suomea näyttää asennetutkimuksemme perusteella olevan.

Lähteet

Agha, Asif 2003: The social life of cultural value. – *Language and Communication* 23 s. 231–273

Andersen, Gisle 2014: Pragmatic borrowing. – *Journal of Pragmatics* 67: 17–33.

Andersen, Gisle – Christiano Furiassi – Biljana Mišić Ilić 2017 (toim): The Pragmatics of Borrowing: Investigating the Role of Discourse and Social Context in Language Contact. (Special issue). – *Journal of Pragmatics* 113.

Androutsopoulos, J. K. – Georgakopoulou, A. (2003). Discourse Constructions of Youth Identities. John Benjamins Publishing Co.

Beers Fägersten, Kristy – Stapleton, Karyn 2017: *Advances in swearing research*. John Benjamins Publishing Company.

Braun, Virginia – Clarke, Victoria 2006: Using thematic analysis in psychology. – *Qualitative Research in Psychology* 3(2) s. 77–101.

Campbell-Kibler, Kathryn 2008: I'll be the judge of that: Diversity in social perceptions of (ING). – *Language in Society* 37: 6–37.

Chun Nam Mak, Bernie – Darics, Erika 2017: Swearing and instant messaging. Changing norms of social interaction in the Hong Kong workplace context. – Kristy Beers Fägersten & Karyn Stapleton (toim.), *Advances in Swearing Research: New Languages and New Contexts* s. 43–64. John Benjamins Publishing Company.

Coates, Jennifer 2004: *Women, men and language: A sociolinguistic account of gender differences in language*. Edinburgh: Pearson.

Cutler, Cecelia – Unn Røyneland (toim.) 2018: *Multilingual Youth Practices in Computer Mediated Communication*. Cambridge University Press.

De Klerk, Vivian 1991: Expletives: Men only? Communication Monographs 58 (2): 156–169.

Dewaele, Jean-Marc 2013. *Emotions in multiple languages*. 2nd ed. Houndsmills, Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Dewaele, Jean-Marc 2016: Thirty Shades of Offensiveness: L1 and LX English users' Under - standing, Perception and Self-Reported Use of Negative Emotion-Laden Words. – *Journal of Pragmatics* 94 s.112–127.

Drummond, Rob 2020: Teenage swearing in the UK. – *English World-Wide* 41 (1) s. 59–88.

Eckert, Penelope 2008: Variation and the indexical field. – *Journal of Sociolinguistics*, 12 (4) s. 453–476

Eckert, Penelope 2018: *Meaning and linguistic variation. The third wave in sociolinguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Eckert, Penelope 2019: The individual in the semiotic landscape. *Glossa: a journal of general linguistics* 4 (1) 14 s. 1–15.

Eckert, Penelope – McConnel-Ginet, Sally 2003: *Language and Gender*. Cambridge: Cambridge University Press.

Eckert, Penelope – Labov, William 2017: Phonetics, phonology and social meaning. – *Journal of Sociolinguistics* 21 s. 467–496.

Garrett, Peter 2001: Language attitudes and sociolinguistics. – Journal of Sociolinguistics 5 (4) s. 626–631.

Garrett, Peter 2010: *Attitudes to language*. Cambridge University Press.

Gauthier, Michael – Guille, Adrien 2017: Gender and age differences in swearing. A corpus study of Twitter. – Kristy Beers Fägersten & Karyn Stapleton (toim.), *Advances in Swearing Research: New Languages and New Contexts* s. 137–157. John Benjamins Publishing Company.

Georgapoulou, Alexandra & Tereza Spiloti 2016: *The Routledge handbook of language and digital communication*. New York: Routledge.

Halonen, Mia – Vaattovaara, Johanna 2017: Tracing the indexicalization of the notion Helsinki s. – *Linguistics* 55 (5) s. 1169–1195.

Helasvuo, Marja-Liisa – Johansson, Marjut – Tanskanen, Sanna 2014: Johdatus digitaaliseen vuorovaikutukseen. – Marja-Liisa Helasvuo, Marjut Johansson & Sanna Tanskanen (toim.), *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen* s. 9–28. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Hiidenmaa, Pirjo 2003: *Suomen kieli – who cares?* Helsinki: Otava.

Hjort, Minna 2014: A glimpse at the function and frequency of the Finnish swearword in translated and non-translated contemporary fiction. – Rathje, Marianne (toim.), Swearing in the Nordic countries: Copenhagen 6 december 2012. Kööpenhamina: Dansk Sprognævn s. 125–149 Sprognaevnets konferenceserie vol 2.

Hjort, Minna 2015: Aikuisten taitolaji – Kiroilun kasvatuksellista metadiskurssia. – Daneil Rellstab & Nestori Siponkoski (toim.), Rajojen dynamiikkaa. Gränsernas dynamik. Borders under negotiation. Grenzen und ihre dynamik s. 106–116. VAKKI Symposium XXXV. Vaasa: VAKKI Publications 4.

Hjort, Minna 2017: Swearing in Finnish. Folk definitions and perceptions. – Kristy Beers Fägersten & Karyn Stapleton (toim.), *Advances in Swearing Research: New Languages and New Contexts* s. 231–256. John Benjamins Publishing Company.

Kotilainen, Lari 2002: Lauseet, tilanteet ja englanti suomenkielisessä chat-keskustelussa. – Ilona Herlin, Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen & Tiina Onikki-Rantajääskö (toim.), *Äidinkielen merkitykset*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Kristiansen, Tore 2020: Methods in language-attitudes research. – Jan-Ola Östman & Jef Verschueren (toim.), Handbook of pragmatics: 23rd annual installment. John Benjamins Publishing Company.

Kurki, Tommi 2018: Kielikäsitysten mosaiikki. Havaintoja puhekielen näytteistä. – *Sananjalka* 60 s. 71–95.

Labov, William 1966: *The social stratification of English in New York city*. Washington DC: Center for Applied Linguistics.

Leppänen, S., Kytölä, S., & Westinen, E. 2017: Multilingualism and multimodality in language use and literacies in digital environments. In S. L. Thorne, & S. May (Eds.), Language, Education and Technology s. 119–130. Springer International Publishing.

Leppänen, Sirpa – Nikula, Tarja – Kääntä, Leila 2008: *Kolmas kotimainen: lähikuvia englannin käytöstä Suomessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Leppänen, Sirpa – Pitkänen-Huhta, Anne – Nikula, Tarja – Kytölä, Samu – Törmäkangas, Timo – Nissinen, Kari – Kääntä, Leila 2011: *National Survey on the English Language in Finland: Uses, meanings and attitudes. Studies in Variation, Contacts and Change in English*. Helsinki: Research Unit for Variation, Contacts, and Change in English. http://www.helsinki.fi/varieng/journal/volumes/05. Luettu 10.12.2020.

Lantto, Hanna 2014: Code-switching, swearing and slang: The colloquial register of Basque in Greater Bilbao. – *International Journal of Bilingualism* vol. 18 (6), 633-648.

Lehtonen, Heini 2015: *Tyylitellen. Nuorten kielelliset resurssit ja niiden sosiaalinen indeksisyys monietnisessä Helsingissä*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Linn, Andrew 2016: *Investigating English in Europe*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Ljung, Magnus 2011: *Swearing: A cross-cultural linguistic study*. Houndmills, Basingstoke: Palgrave MacMillan.

Matras, Yaron 2009: *Language contact*. Cambridge: Cambridge University Press.

McEnery, Anthony – Xiao, Zhonghua 2004: Swearing in modern British English: the case of ‘fuck’ in the BNC. – *Language and Literature* 13, 235–268.

Mielikäinen, Aila – Palander, Marjatta 2002: Suomalaisten murreasenteista. – *Sananjalka* 44 s. 86–109.

Mielikäinen, Aila – Palander, Marjatta 2014: *Miten suomalaiset puhuvat murteista? Kansanlingvistinen tutkimus metakielestä*. Suomi 203. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Nupponen, Anne-Maria 2011: *”Savon murre” savolaiskorvin. Kansa murteen havainnoijana*. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto.

Palander, Marjatta 2001: Kansan käsityksistä lingvistiikkaa. – *Virittäjä* 105 s. 147–151

Palander, Marjatta 2011: *Itä- ja eteläsuomalaisten murrekäsitykset*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Peterson, Elizabeth 2017: The nativization of pragmatic borrowings in remote language contact situations. – *Journal of Pragmatics* 113 s. 116–126.

Peterson, Elizabeth – Biri, Ylva – Vaattovaara, Johanna 2022. Grammatical and social structures of English-sourced swear words in Finnish discourse. – Martín-Solano, R. & San Segundo, R. (toim.), *Corpus linguistics and Anglicisms* s. 49–70. Peter Lang Publishing.

Peterson, Elizabeth – Hiltunen, Turo – Vaattovaara, Johanna 2022: A place for pliis in Finnish: A discourse-pragmatic variation account of position. – Elizabeth Peterson, Turo Hiltunen & Joseph Kern (eds.), *Discourse-Pragmatic Variation and Change: Theory, Innovations, Contact* s. 272–292. Cambridge University Press.

Peterson, Elizabeth & Vaattovaara, Johanna 2014: Kiitos and Pliis: The relationship of native and borrowed politeness markers in Finnish. – *Journal of Politeness Research* 10 (2): 247–269.

Piirainen-Marsh, Arja 2008: Koodinvaihto kontekstivihjeenä videopelitilanteissa. – Sirpa Leppänen – Tarja Nikula – Leila Kääntä (toim.), Kolmas kotimainen. Lähikuvia englannin käytöstä Suomessa s. 136–168. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Preston, Dennis R. 2011: The power of language regard – Discrimination, classification, comprehension, and production – *Dialectologia. Special issue* II s. 9–33.

Preston, Dennis R. 2013: The influence of regard on language variation and change. – *Journal of Pragmatics* 52: 93–104.

Riionheimo, Helka – Kolehmainen, Leena – Kumpulainen, Minna – Meriläinen, Lea – Muikku-Werner, Pirkko & Penttilä, Esa 2014: Kontaktilingvistiikan, toisen kielen omaksumisen ja käännöstieteen risteyksessä. – *Virittäjä* 3/2014 s. 317–333.

Saviniemi, Maija 2015: *”On noloa, jos ammattilaiset tekevät tökeröitä kielioppivirheitä.” Toimitushenkilökunnan kielenhuoltotiedot, -käytännöt ja -diskurssit*. Acta Universitatis Ouluensis B Humaniora 127. Oulu: Oulun yliopisto.Silverstein 2003

Soukup, Barbara 2012: Current issues in the social psychological study of ‘language attitudes’: Constructionism, context, and the attitude-behavior link. – *Language and Linguistics Compass* 6/4 s. 212–224.

Stapleton, Karyn 2010: Swearing. – Mirjam A. Locher & Sage L. Graham (toim.), *Interpersonal Pragmatics* s. 289–306. Berlin: De Gruyter.

Taavitsainen, Irma – Pahta, Päivi 2003: English in Finland: Globalisation, language awareness and questions of identity. *English Today, 19*(4), 3–15.

Terkourafi, Marina 2011: Thank you, Sorry and Please in Cypriot Greek: What happens to politeness markers when they are borrowed across languages? – *Journal of Pragmatics* 43 (1): 218–235.

Toriseva, Marianne 2008: ”Svits bs flippi näistä tuplista, kelaa”. Suomen ja englannin kielen vaihtelun tehtävistä skeittiteksteissä. – Sirpa Leppänen – Tarja Nikula – Leila Kääntä (toim.), Kolmas kotimainen. Lähikuvia englannin käytöstä Suomessa s. 275–298. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2018: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Tyrkkö, Jukka – Levin, Magnus – Laitinen, Mikko 2021: Actually in Nordic tweets. – *World Englishes* 2021, 1–19.

Vaattovaara, Johanna & Peterson, Elizabeth 2019. Same old paska or new shit? On the stylistic boundaries and social meaning potentials of a loanword in Finnish. – *Ampersand* 6/2019.

Vaattovaara, Johanna 2009: *Meän tapa puhua: Tornionlaakso pellolaisnuorten subjektiivisena paikkana ja murrealueena*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Zenner, Eline – Ruette, Tom – Devriendt Emma 2017: The borrowability of English swearwords. An exploration of Belgian Dutch and Netherlandic Dutch tweets. – Kristy Beers Fägersten & Karyn Stapleton (toim.), *Advances in Swearing Research: New Languages and New Contexts* s. 107–136. John Benjamins Publishing Company.

Zenner, Eline – Speelman, Dirk – Geeraerts, Dirk 2015: A sociolinguistic analysis of borrowing in weak contact situations: English loanwords and phrases in expressive utterances in a Dutch reality TV show. *International Journal of Bilingualism* 19(3) s. 333–346

Zenner, Eline – Rosseel, Laura – Calude, Andreea 2019: The social meaning potential of loanwords: Empirical explorations of lexical borrowing as expression of (social) identity. – *Ampersand* 6: 1–14.